

TÁJSZÓJEGYZÉK

A tájszójegyzék — néhány különösebb esettől eltekintve — nem tartalmazza az irodalmi nyelvi formához közel álló, alak szerinti tájszavakat, sem a Magyar Értelmező Kéziszótárban megtalálható tájszavakat. Tájszavakon kívül tartalmaz néhány megőrzött régi vagy elavult szót.

á-ás — kakás

acatóló — gyomirtó kapa

ágas — 1. villás ág; 2. a szekér része

aggancska — levágott ágak agancsszerűen elágazó megmaradt töve

akadjon abba a szeme — azt lássa meg először

aligocska — alig-alig

aljaz — az állatok alá szénát terít

ángyika — 1. az apa testvérének felesége; 2. idősebb fiútestvér (bátya) felesége

apró — himlő

apró megkötte — kiverte a himlő

aprószentekelés — népszokás; a gyermekek cifra pálcával megveregetik az embereket

aprószentek vessző — összefont, felszalagozott nyírfaág, amellyel a gyermekek aprószentekeim járnak

araszné — hosszmérték, arasz

árpa — kelés a szemén

ázalék — takarmány, vízbe áztatott törek

áztatott 1. ázalék

babujgat — dédelget

bács — sajtkészítő felelős pásztor

bácsolkodik — a bács munkakörét látja el

bakatár — Moldvában bérmunkát végzők szakácsa volt; román *bucătar* 'szakács'

bakfüttyözés — ugró-szökellő játék

bakszán — hajlított fűz- v. mogyoróveszszöből készített, fűvön húzható játékjármű

banka — 1. képzeletbeli csúf és rosszululatú gyermekijesztő lény; 2. a szembekeötős játék hunyója

bankázás — szembekeötős játék

báránka — fenyőtoboz

bárca — fajegy

beavatkozik — beáll a játékba

becirmol — bemocskol

becsapja mögötte az ajtót — lehetetlenné teszi azt, hogy azután több gyermeke szülessék. „Jól becsaptad magad mögött az ajtót” — mondják az olyan gyermeknek, akinek több testvére nem lesz, vagy csak sokkal később.

béfogdossa (a szálat) — befűzi a láncfonalszálat a nyüstre vagy a bordába

béfogózik a járomba — felelősségteljes, fejelmezett munkát kezd végezni

befolyta a tűz — meggyulladt; vörös foltok lepték be a testét (pl. a himlős betegét)

békapdossa (a szálat) — a láncfonal szövöszékre tevésekor az előnyújtott szálat kézzel átvezeti a bordán

belbel — gyermeknyelvi szó: alszik

belébudákoltak — beledugdos; belebújtat; beleilleszt

belélegénykedik — belép a legények sorába

belérestelkedik — beleun, csak ímmel-ámmal végzi a munkát

belelátja a száját — megbámul vmit

beletér — elfér benne

bender — göndör

bennsült kutya — figyelmetlenségből vétő, s ezért a játékból ideiglenesen kiállított játékos megnevezése

bennvaló — 1. bekerített belső telek; 2. házhely

bentiek — dobó csapat tagjai (a csapatjátékokban)

berregtető — forgatás közben berregő hangot adó gyermekhangszer

berzeget — lekaszált fűvet fellazít, elrögzog

berzene — apró szálú kender

betegasszony — gyermekágyas anya

bévigyül — nemkívánt társaságba keveredik

bibi — gyermeknyelvi szó: seb

bicskapapozás — bicskavetéses játék

bikkalma — bükklevélen nőtt gubacs

biliát — fonó

bincsök — éretlen gyümölcs

bittykő — gömbölyű kavics v. csont (játékeszköz)

bittykövezés — dobó-kapó játék

bócsufia — búcsú alkalmával vásárolt ajándék

bogárhátú — összeszántástól domború föld, amelyről a víz leszalad

bogároz — 1. cél nélkül szaladgál (állat v. gyermek: „Jól van no, ne bogarozz annyit!”); 2. *cegapecczés* játékban eredménytelenül futkos

bojt — lombos ág (a marha legyezésére v. a hegyről leereszkedő szénásszekér felfezésére)

bokrosodás — verekedés

bolhalépés — leguggolva szökdécselés a *Kelj fel, Jancsi!* játékban

bontás (törökbúzázé) — kukoricamorzsolás

borda — merevítő váz

bordás laska — ünnepi alkalomra készített levesbe való tészta

borkán — uborkás-, befőttesüveg; román *borcan* ‘befőttesüveg’
borozda — 1. barázda; 2. lábbal taposott ösvény
borozdálás — az első barázda húzása, az első kerülés a szántás megkezdésekor
borozdás (állat) — jobb oldali jármos marha
bőcsű — bölcső
bőrös — báránybőr bélésű kabátka
bubázódik — babával játszik
budákol — 1. bujkál; 2. bújócskázik
budika — az árnyékszék szerepét betöltő bútordarab
budonka — kisebb vízhordó v. túrótartó edény; román *budecă* ‘sajtár’
buglyafenek — 1. a boglya alsó harmada; 2. egy harmadnyi boglyára való mennyiségből rakott kisboglya
bunda — töltött káposzta héja
bunpasaport — a határon átlépő fuvarosok megnevezése volt; román *bun pașaport* ‘érvényes útlevel’
burdej — rögtönzött erdei kunyhó, román *bordei* ‘kunyhó’
burung — cserebogár
burungozik — 1. zajosan röpköd; 2. zúgólódik
bű — utálatos, undorító
bűbe visz — gyermeknyelvi szó: sétálni visz
bűnyög — siránkozik
bűtített — végénél meglaposított (kéve)
bütü, bütije — vég, oldal, él
bütüs 1. *lapos*
bűz — a kergetett játékos számára menedéket jelentő hely v. testhelyzet
bűzbefutós labdázás — kifutós csapatlabdajáték
bűzösdi 1. *bűzbefutó labdázás*
bűzsög — gyermekkel évődik

cabló — kóborló
cabol — elkóborol
cecc — gyermeknyelvi szó: kecske
cedele — posztóból készült férfi nagy kabát
cegapec — páros futó-kergető játék
cikkes — ütőjátékos a cikkesdi játékban
cikkesdi — csapatlabdajáték, amelyben a játékosok összeütik a botjukat
cikiparittya — rögtönzött gyermeki hajító fegyver
cindalom — gyufáskatulyából készült pengetős gyermekhangszer
cinka, cinkácska — leánygyermek
cinkushúzás — kisorsolási mód
cirhész — apró növésű, sűrű (bokor)
cirmos — piszkos
cobók — comb
cocókázik — 1. jön-megy v. hurcol vmit ok nélkül; 2. járművön utazgat fontosabb cél nélkül

cula — pelenka

csábeli, csás — bal oldalra befogott marha
csáklya — fakorcsolya; román *ciacără* ‘korcsolya’
csalóka — toboz (fenyőé)
csap — 1. fenyőből kinövő vastagabb lomb nélküli ág; 2. szőlőtőkén visszametszett vessző
csapakölyök — serdülőkorú fiú
csapdlecsacsizás — kártyajáték
csármál — lármáz, zajong
csattog — nagyon fáj (a feje)
csavarékszeg — szénásszekérakkáskor a rakást az oldalán összetartó visszatúrt széna
csecses — szemölcsös (burgonya)
csemete — kisgyermek tréfás megnevezése
csemmegtet — csámcsog
csendér — csendőr
csepegés — eresz
csepszecske — csecsemő-főkötő
csepüköntös — csepűvászorból varrt kisleányruha
csepűpuska — bodzaágból csepűgolyóval készített játékfegyver
cseregolyó — tölgyfalevélen nőtt gubacs
cserkabola — vastag cölöpre felszerelt deszkákból álló, ülés nélküli körhinta
cseszle — szünyog
cseszleparittya 1. *cikiparittya*
csicsijgat — becéztet
csicsis — gyermeknyelvi szó: szép
csigolyakáva — kosárkötésre használt hánolt fűzfavessző
csihányzsák surgyé — durva szalmazsák
csikizás — fogócskajáték
csimbolyázik — kézzel kapaszkodva a fagon hintázik
csinálmány — 1. rontás, varázslat; 2. előre kicsinált dolog
csingó-bingó — nem jármozható növendékmарha
csingolyázik 1. *csimbolyázik*
csipke — búza között felnőtt gyom
csipke apró — bárányhimlő
csiporka — kis bögre
csiporkázás — régi fonóbeli páros játék
csiribiri — élénk
csongolyít — teker
csóréfejű (búza) — kalász nélküli
csög — kúp alakú, kb. 5 cm átmérőjű fadarab, botos játék eszköze
csukorban — csoportosan
csupa — teljesen
csúszka — 1. a hegyről lecsúszásra szolgáló játékszer; 2. csúszkálással kivert ösvény
csúszó — szekérkerék fékezésére használt faeszköz
csutika — csutka, torzsa, gyökér
csücsög — 1. kicsi gyermek tagolatlanul

beszél; 2. a felnőtt hasonló beszéddel kedveskedik a kicsinek
csügör — megtört, vízzel feltöltött, kissé megerjedt vadgyümölcslé
csügrös — erjesztett vadgyümölcslet készítő; az esztelniekiek gúnyneve
csühit — csahol

degett — szekérkenőcs
déllő — marhák árnyékos delelőhelye
derécsel — elbeszélget; tereferél
dérel — delel (állat)
didil — gyermeknyelvi szó: szopik
díszes (étel) — ünnepi
doktori könyv — orvosi könyv
doromb — fűzfahéjsíp
döfődi — döfködi
döng alatta a hely — gyors; ügyes; szorgalmas
döngöt ad — hátba üt
dörögözik — dörömböl
dörögő — csörlőkerék
döttes — 1. eldölt (gabona); 2. csíkos
dubicka — tele orsó
dugács — kezdetleges, gyeptéglával, kövekkel és farönkkel eldugott gát a patakon
dugó — személy, aki a rejtő-kereső játékokban a tárgyat eldugja
dugófa — dugattyú
dug valamit — viszonzásként ajándékozik
durrogó — forgatással durrogó hangot adó gyermekhangszer

egysoros — gyermekmunkás elnevezése, aki csak egy sor kapálót vitt
éhnyal — éjszaka gyűjtött nyál, amivel az anya gyermeke sebét kezeli
eláll — kibír
elbomlik — véget ér, befejeződik (tánc, fonó)
elbőcsül — ok nélkül elbizakodik
elhurungozik — 1. messzire elrepül; 2. haragosan, morogva eltávozik
elcsap — elereszt
élet — belsőség, beépített telek v. házhely
elgallyal — szétveri a göröngyöt
elgübül — elront
eligeckske — alig, kevésbé
elkap — 1. tilosba kerül (állat); 2. szófogadatlanná válik (gyermek)
elkárosít — 1. megkárosít; 2. jogtalanul eltulajdonít vmit
elkéri (a gyermeket) — keresztszülőnek ajánlkozik
elköpi (a betegséget) — gyógyító szándékkal köpdös
elleget — eszeget
ellesz a gyermek — az anya elvetéli a magzatot
elnyújtják — meghal
elolvas — ráolvas, varázsigét mond rá

előrag — a csecsemőnek szánt ételt ráaggással puhítja
előragás — szülési fájdalom
előrehaladottabb — 1. jobbmódú; 2. felvilágosultabb
elpall — 1. eltékozol; 2. szénát száradni szétterít
elsikkaszt (gyermeket) — eltesz, mester-séges úton vetél
elszentiül — lenyugszik (a nap)
elszeplet — elhamarkodik, elsiet vmit
elszertül — szétszéled
elvált — kicserél
elváltott — beteg, torz, a néphit szerint kicserélt gyermek, vagyis a gonosz szellem az egészséges csecsemőt torzszülöttel cserélte ki
elveszi a szeme ízét — igézős embereket ártalmatlanná tesz
elvitte a tyúk a kenyerét — szomorú
emberezés — ugró-szökellő játék
erdőlés — a favágás és -hordás munkálata
ered (a fűzfa) — megindul a nedvkeringése
érésében — éltében
eresztgetés — kézügyességi játék
érkezik — ráér
érkeztet — kis mennyiségű gabonát kézi-cséppel kicsépel
erős idő — vihar
értelmet vesz — kezd értelmesedni
estálló feli — az istálló takarmánytárolására szolgáló padlása
esszebeszéli magikot — megegyeznek
esszecsomolyodik — 1. csoportosul; tömörül; 2. összekucorodik
esszecsongolyít — összegöngyöl
esszegombolygat — gömbölyűre formál
esszegyurmol — 1. összegyúr; 2. összegyűr
esszehány — tákol, hevenyészve összeállít vmit
esszekalócsál — hevenyészve, formátlanul összerak vmit
esszekapircsál — összegyűjtöget, összekapkod
esszekecskél — keresztben egymásra rak
esszeköpörödik — összezugorodik
összekucorodik 1. *esszeköpörödik*
esszesirít — összesodor, esszecsavar
esszeüt — hevenyészve elkészít
esszevacskol — kézzel szétnyom, összetör vmit
esszevaricskál 1. *esszekapircsál*
esszever — összesodor
esszeverődik — összesodródik
eszteke — eketisztító fanyelű vasszerszám
esztenabíró — a juhásztorért felelősséget vállaló személy
eszterunga — lyuk, amin át a kosárból a fejőhelyre hajtják a juhokat; román *strungă* 'juhkarám'
éves — bizonyos számú hibaponttal rendelkezik. „Egyéves a cica.”

ezgárd — kutya nyakára a farkasok ellen feltett lánc; román *zgardă* ‘nyakörv’

fakalányos lépés — egy fordulattal megtoldott játékoslépés a *Kelj fel, Jancsi!* játékban

fakorcsolya — erdőlésre alkalmas szán

falatka — fájdalmas duzzanat, pattanás a nyelven

farkaslánc l. *ezgárd*

farkazó — 1. szekér után fékezés céljából kötött leveles ág; 2. nagyobbak után fityegő gyermek

fecstej — szülés utáni első tej

fejőkosár — vesszőből font juhakol, ahonnan a juhokat a fejőhelyre hajtják

fejőlik l. *eszterunga*

feküfa — kidőlt, az erdőben földön fekvő fa

felfog — 1. ellop; 2. munkába állít; 3. erdős területet beültet

felhajt — kenyértésztát bevetés előtt kekre formál

felkaptat — elkényeztet

félkézradina — ételajándék a szülést követő napokban

felpukkadozik — felfúvódva szétszakadozik

felsarangozott — túl levelesen felnőtt, a fejét még ki nem hányt búza

feltült — megtiltja a használatát (tarlónak, erdőnek)

félügyű — félkegyelmű

félviderbe esik — a próbafejéskor kevés tejet ad (juh), s ezért félmenyiségű tejtermék jár utána

fenyőcsereke — lombos fenyőág

fenyőcsutika — fenyőtoboz

fenyőlom — fenyőlomb

férejáró — 1. elkóborló (állat); 2. házasságtörő (férfi v. nő)

férematat — hűtlenkedik (férfi v. nő)

férfigyermek — fiúgyermek

fersing — fehér szoknya

fertály — űrmérték: 1/4 kupa, azaz kb. 1/3 liter

fészi — fejsze

fickólegény l. *csapakölyök*

findzsia — findzsa

fintorog — ólálkodik; sompolyog; kerülget vkit

fiók — fattyúhajtás

fityegtet — magával hord, mutogat

főcocska — rongyfoslány

fog — 1. bábaasszony világra segíti a gyermeket; 2. botot markol

fogja — görcsei vannak, szülési fájdalmi kezdődnek

fojlik — nagyon köhög

fonyolog — kedvetlenül teng-leng, dolgozik

fordulj bolházás — régi fonóbeli páros játék

forogat (kosarat) — egy oldalát helyben hagyva továbbköltöztet (juhokat)

forgó gally — nagy göröngy

formás (eljárás) — megszokott, hagyományos

földi mogyoró — mogyoróbokor alatt talált tavalyi kicsírázott mogyoró

frank — régi pénznem

frustuk — 1. reggeli; 2. gyermekágyas asszonynak reggel vitt ételajándék

fujlás — fulladás

fuszulykapuska — játékfegyver

fűhegyre áll — rosszul beállított kasza, a fűnek csak a tetejét vágja le

fürhang — függöny. „Fürhangja a pálcára van téve” — szegény leány.

fürmöl — csúnyán megvarr; összetákol

fűsümuzsika — rögtönzött fúvós gyermekhangszer fésűből

fűszálba taszigált — felfűzött (eper)

fűtőre áll — jól beállított kasza, a fűvet tőből levágja

füveny — homok

gagyacska — kisgyermek alsónadrágja

galicka — rakás

ganci — liba

gálavilág — díszes, külsőségekkel tele korszak

ganyé — trágya

gazolás — pocskolás

gereben — kenderfésülő minősítő eszköz

gerebenbe ver — kendert fésül

gerenda van! — ne beszéljünk róla! (mert gyermek van jelen, akinek nem tanácsos hallania)

glicsu — korcsolya

gógyé — ügyefogyott

golya — gyermekek részére a dagasztóteknő oldaláról levakart téstábol készített, madár alakú kalács

golyó l. *csög*

gombolyag — gömbölyű

gombos surrogató l. *durrogó*

gorc — ruha szegője, amelybe zsinórt húznak; korc

guguj — együgyű

gumó — gomolya (rongy)

gurnézol — fuserál

gusa — golyva

guvad — leválik

guzsalyos l. *biliát*

guzsba — üstfa

guzsvessző — magasra nőtt, vékony, egyes fűzfavessző

gübül — pancsol; bemocskol; bekever

gügye l. *félügyű*

gyakorszita — sűrű szita a kalácsnak való liszt szitálására

gyalogszán — kézi erővel húzott szán

gyermekház — magzatburok; méhlepény

gyertyalámpa — favázás, beüvegezett gyertyatartó

gyertyástánc — menyasszonytánc
gyilkos rántás — kevés zsírral készült rántás
gyírszita — ritka szövésű szita
gyorstüzelő — fenekén nyitott gyermeknadrág
gyöngyös — a disznó nyelőcsőve
gyöszte! — gyere csak!
gyuszmától — gyömöszöl
gyüttés — 18 kévéből alkotott gabonarakás

hagymakalendárium — hagymakészítmény (időjárásjóslásra)
hagymaszik — hagyma húsos levele
hajtsa — keresi; kergeti
hálóba megy — több napra elköltözik v. hová, pl. a havasi legelőre
halóing — temetkezésre előkészített ing
hammas — a hamu tartására szolgáló, lúgzáskor használt kenderlepedő
hammasbot — a pásztorjáték *számár* elnevezésű szereplőjének hamuzacskós botja
hanyag — gyámoltalan, élheterlen, mulya
harmatosan — virradat előtt, éjszaka
hasajó — szövőszék része
hatvanhatozás — kártyajáték
házagol — házról házra jár
hazasírt — hazakerget
hegyel-tővel — összevevissza, rendezetlenül
hengerkőzik — hengeredik
heppke l. *doromb*
hezzacsippent — megcsipdesi
hezzalódít — hozzádob
hí (ide vissza) — marhanoszogató szó
hiba esik benne — megsérül
híjú — padlás
híme van — hozzáértést igényel
hojcbeli l. *borozdás*
holdfotta — fogyó hold idején
hólyagos apró — hólyagos himlő
homály — esőfelhő
homp — kiásott gyepdarab
hónaljpalha — rombusz alakú betoldás az ingujj hónaljrésznél
hónaljpicc l. *hónaljpalha*
honcsok — vakondtúrás. „Az ördög a honcsokra került” — sír a gyermek.
hóratolvaj — vásott, csintalan (gyermek)
hordozás — terhes
horpac — 1. horpasz; 2. beesett hasú sovány (állat)
hortobágyi l. *hóratolvaj*
hóttzén — vízben kioltott parázs
hörköl — lazán fon
hullafa — kidőlt fa
hunyász — lágy; hanyag

icsu — nagyobb golyó
igizet — betegség, tünete fejfájás, csömör
igizős — összenőtt szemszőrű, erős nézésű, rontó erejű (ember)

imely — bögöly
ipicsapa — bajócskajáték
istványol — István-napot köszönt
iszánkó — jeges csúszka
iszánkodik — havas úton, jégen csúszkál
italos — ital
izink — széna- v. takarmánytörmelék

jánosol — János-napot köszönt
jármos — igásállat
járókacska — járókocsi járnivaló, beteg lábú gyermekeknek
járomtörés — betegség: járom okozta seb a marha nyakán
jócska (gazda) — nagyobb gazda
jövője van — szülés előtt áll

kabolát vet — rossz irányba vezeti motolaláskor a fonalat
kacagódik — kacarász
kaffogat — ropogtat (hangutánzó szó)
kalán — kanál
kalap — a kalangya legfelső, fejével visszatűrt kévéje
kalócsál — rendetlenül rak össze
káplár — 1. vezető a páros játékokban; 2. intéző (helybeli személy, aki a munkaadó megbízására összeírja a jelentkezőket)
karécka — karaj (kenyér)
karikát vág — egy helyben állva kör alakban levágja a füvet
karjóra — filctoll
karó l. *borda*
káros hely — kijelölt terület, ahol tilos a legeltetés
kártya — fából készült, magas, fölfelé szűkülő faedény
karujharangocska — bárány v. gida nyakába való kicsi gömbölyű rézcsengő
kárvallás — rontás, betegség, kár
kasornya — gyümölcszedő kosár
kaszaly — kazal, szénarakás
kászli — rögtönzött kéregedény
kászró l. *kászli*
katonáéknál — katonaság alatt
káva — a kosár vázát alkotó hántott, sima mogyoróvessző
kávafa l. *káva*
kávát pattint — felhasítja a kaskészítésre szánt mogyoróvesszőt
kefezsínór — szoknya aljára varrt koptatószerű zsinór
kelepelő — forgással csattogó hangot adó gyermekhangszer
kelte — keletkezett; „új bőr kelte”
kendőszeg — textilneműk tartására szolgáló fogas
kenőzés — egymás bekormozása
kepe — természetben fizetett egyházi adó
kepés — 1. aki az egyházi adót természetben fizeti; 2. rangjelző: gazdag, módos

kerekpapucska — posztóból szabott házi-papucska
kereszt — csúcs, hajtás
keresztelő radina — keresztelőkor ajándékba vitt étel
keresztülesik (vmin) — felületesen végez (vmit)
kering — csavarog
kerregtető l. *kelepelő*
kert — kerítés
keverget — köröket ír le a kezével
keverit (lábast) — kavargatja az ételt
kézen varrott — kézzel varrt
kézibe süit — kezébe nyom vmit
kiállítás — pásztorok munkakezdése
kicsap — kiereszt, kihajt
kicsidágy — gyermekágy
kicsiddég — kevés ideig
kicsigyűrűzés — rejtő-kereső játék
kicsiradina l. *félkézradina*
kicsitke gyermek — kisgyermek
kidugódik — kiesik a játékból a botos játékokban
kigöbösödik — kimélyül (vízmeder); kibogosodik (fa)
kijövés — pattanás
kikel — elgennyesedik
kilinta — sajt préselésére használt tekenőszerű faedény
kilódigál — kidobigál
kimángorolja magát — kikeneni-feni magát
kimuzsikálják — büntetésből zeneszóra kivezetik, kirekesztik a táncból
kinyegi — 1. nehezen teremti elő; 2. kiheveri; 3. betegeskedéssel lakol (pl. a magzatelhajtásért)
kisuttyan — 1. hirtelen kiesik; 2. észrevétlenül eltűnik
kiszabadulás — a gyermekágyi időszakot záró szertartás
kivevős pelenka — fűrésztölepedő
kockázás l. *emberezés*
kocsány — kukoricaszár
kocsánymuzsika — kukoricaszárból készült vonós gyermekhangszer
kócspuska — lyukas kulcsból készült játékfegyver
kolozsmagyócs — 1—2 m fehérvászon, a keresztanya ajándéka
komaasszonyka — megszólításként: a keresztanya leánygyermeké
komacska — megszólításként: a keresztanya fiúgyermeké
komámasszony pálinka — gyermekágyas asszonynak ajándékba vitt ital
komárnyik — fejtövel; román *comarnic* ‘pásztorszállítás’, ‘pásztorkunyhó’
kommendál — vezényel, dirigál, rendelkezik; román *comanda* ‘parancsol’
komponaja — mérlegkarszerűen kiegyensúlyozott lécs
kondikuca — cselédkönyv; román *condicuță* ‘cselédkönyv’

konty — nyakcsigolya (kígyóé)
koporsós l. *bogárhátú*
korcsia, korcsiacska — alacsony szánkó
kormos — üszkös (kukorica)
korpás — szegényebb rendű (aki korpás lisztből süített kenyeret eszik)
kosaraz — a juhakol költöztetésével földet trágyáz
koslantyú — tejben főtt laska, levesétel
kóst — takarmány
kosztocska — kicsi pálca; vékony farúd
kota — gyermeknyelvi szó: tyúk
kotázás — régi bicskavetéses, kézügyességi játék
kotia — doboz; román *cutie* ‘doboz’
kotlott — záp
kovács — kullancs
kődökrongy — keskeny fásli a köldök lekötésére
köntöske — egybeszabott kisleányruha
körmöt szed — ostorral játékból verekedik
kozsock — hosszú bunda; román *cojoc* ‘bunda’
kukarca — kipréselt sajt leve
kupás — ürmérték: 13 deciliternyi; 1 kupa: 4 fertály
kurti — rövid női kabát v. blúz
kutia l. *kotia*
kutya l. *csúszó*
kutyát ad — a másik játékosnak hibapontot szerez, pl. a rómázásnál
küzdölődik — birkózik

lábál — cél nélkül járkál
ládáskanapé — hálóhely szerepét is betöltő kinyitható padláda
lajtorja — hordószekér oldalát alkotó létra
lámpa — gyermekláncfü ernyős terméke
láncfarok — járomhoz erősített lánc szabad végéhez kapcsol (farönköt az erdőben szállítás céljából)
lapító — gyúródeszka
laposka — szélesre vágott laska
laposránc — rakás a szoknyán v. ingvállon
laskasírtó — nyújtófa
látogatás — a gyermekágyas ételajándékkal való meglátogatása a szülést követő reggel
lator — csintalan
látóradina l. *látogatás*
leánykodik forma — nagyleányként kezd viselkedni
lebubázik — szül
lebukkázik — gyermeknyelvi szó: lebucazik, eldől
lebuzog — buzog
lecirmol — maszatos gyermek arcát nyállal letörli
lecsapol — faágat oldalhajtásaitól megfoszt

lecsükez — leszedi a fán maradt kevés gyümölcsöt
ledörgöl — letöröl
lefelez — csépléskor lehúzza a magról a töreket
lefogy a szövője — elvégzi a szövést
lefüvenyez — homokkal beszór
legszélső rongy — legfelső, külső pelenkarongy
lehársal — lehint
leléhel — lent v. kendert fésüléssel finomít
léhel — len- és kenderfinomító eszköz
léhelbe húz l. *leléhel*
lehúzódik (a bál) — ideiglenesen véget ér, a zenélés megszűnik
lekever — megkever
lénung — a katona zsoldja (elavult szó)
lenyakássza — csak a tetejét vágja le (a fünek)
lepci — sarkától megfosztott szandál
lesarjudzik (a lába) — feltörik
lésza — vesszőből font kerítésrész
libbavetőzés — kezügyességi nyerészkedő fiújáték
lipinka — fatuskóból és deszkából rögtönzött hinta
lipity-lapatyol — 1. felnyal; 2. pletykál
lisztlang — a legfinomabb lisztminőség
lisztlangos — módos, aki finom lisztből süti a kenyerét
locsolódás — öntözés húsvéthétfőn
lódigál — dobálózik; hajigál
lódítófa — 1. eldobni való bot, a tegézés eszköze; 2. bot az állatok megtérítésére; 3. vessző, amivel a sárgomolyát v. apróburgonyát elröpítik
lopta — labda
lovat kap — hibapontot kap az *eresztgetés* játékban
lökött l. *guguj*
lőnye — alkalmi étel: körtelébe áztatott mákos-cukros kalács
lúdláb — cérnalevevős kezügyességi játék
luszt — lucskok
lux — fényűzés
ludérc — ártó természetfeletti lény

macsi — gyermeknyelvi szó: ló
macskabugyi l. *gyorstüzelő*
macsukacska — csomócska, bunkó; román *măciucă* 'fúrkó'; 'bunkó'
macskás bot — bunkósbot
madár — a disznó gyomrában található izmos rész
madárka l. *gólya*
magvető — nyakba akasztható kisebb gabonászsák vetőmagnak
malackázás — kártyajáték
málé l. *puliszka*
malomszökés — páros leányjáték
markol — 1. botot markol: csapatjátékban az ütőcsapat kisorsolásának módja;

2. kendernyüvésnél a tincsek felhuzigálása
mása — méhlepény
másavíz — magzatvíz
maszka — farsangi alakoskodó
maszkatol — zajt okoz; szöszmötöl
maszuta — ügyetlen; élheterlen; málészájú
meddűpásztor — juhpásztor, aki a meddő juhokat őrzi
megavat — puhítással viselhetővé tesz (ruhát)
megbetegedik — 1. teherbe esik; 2. rájönnek a szülési fájdalmak
megbódogul — megelégszik vmivel
megbuggyan — buggyot vet (cérna)
megbütüz — egyenesre vágja vminek a végét
megcsemellik — megcsömöröl
megcseperít — összegubancol
megcsigáz — csiga alakban körbevágy
megcsomolyodik — összetömörül
megédikél — gyermeknyelvi szó: megsimogat, dédelget
megehül — éhes lesz
megered — leválik
megereszkeedik — meglágyul (az idő)
megéri — 1. beéri vmivel; 2. elégedetlenséggel tölti el vmi
megfűtözik — megmelegszik a kályha mellett
megillogat — megiszogat
megfojlik — megfullad
megfürmöl — sietve összetákol
meghabargat — 1. megkavargat, megforogat; 2. körkörös mozdulattal kitoröli (pl. a csecsemő száját)
meghammaz — hamuval behint
megháncsol l. *lehársal*
meghódlík — kísértetet lát; holdkórossá válik
meghúz — végighúz
megkancsul — kancsal lesz
megkerít — körbesimít
megkísért — megront
megkopol — megütöget
meglebben — felfő
meGLEPCSEGTET — vizesre locsol
meGLEPCSEL — megcsap; elver
meGLÖVI — rosszul, hibásan végzi (a munkát)
megnyomtat — hív a kártyázásnál
megpalákáz — lapos faeszközzel megveret, megpaskol
megpergésedik — megnyüvesedik
megrokolyáz — elver
megszed — megveret
megszemlik — 1. megszemmesedik (a búza); 2. növekedésben visszaesik; 3. kezd rotadni (a fa)
megszöki magát — nagyot ugrik
megvérhúzött — felpuffadt (marha)
megvet — elvet

mejen — megy
mejjék — láncfonal a szövésnél
merekecske — kicsi szénabuglya
merekeszedő — 1. villa; 2. személy, aki
 összeszedi és buglyába rakja a szénát
mezge — mézga
mírigy — kolera, pestis
mocsok — rendetlen, mocskos (asszony)
monyator — juhbojtár, aki a juhokat a
 fejőhelyre hajtja; román *mînător* 'boj-
 tár'
morzsolt — levesbe való reszelt tészta
mosdolódik — mosdik
muftor — kedvetlen; román *mofturos*
 'kényeskedő', 'finnyás', 'szeszélyes'
mula l. *tátottsájú*
múmú — gyermeknyelvi szó: tehén
murha — széna-szalma törmelék
mustármag — csípős pálca v. hideg víz
 tréfás megnevezése
musztikás — viaszt áruló vándorkereskedő
mutyiba — titokban

nagycsalád — sokgyermekes család
nagy idő — vihar
nagymamá — megszólításban a nagyszü-
 lők leánytestvére is
nagypéntekes — nagypénteki vásári árus
nagyradina l. *keresztelő radina*
nagyjátá — megszólításban a nagyszülők
 fiútestvére is
nánikál l. *belbel*
nannáim — nagyanyám
napfényről — napsütésben
naphaladta — alkonyat
négyes — négyenyüstös (vászon)
négyesdibe — négyen együtt
néma l. *tömlec*
nem hányta magát — nem volt sok belőle
nő — nyű (kendert)

nyáskál — nyugösködik, ölbe mászik
nyílik a világ — modernizálódik
nyírjed! — üssed!
nyislet — izeg-mozog
nyolcfogásos (tánc) — farsang végi nyolc
 részletben folyó táncmulatság
nyomja a padot — nem kéri fel tánra
nyuvad — rosszul vág (a kasza)

ontok — bélfonal a szövésnél
osporás — 1. az egyházi adót pénzben
 fizeti; 2. földnélküli napszámos
ótó — tejoltó
ótott szén l. *hótszén*

ökörhúgyos — hullámos felületű
öntött — olajban tűzön meghervasztott,
 majd vízzel felöntött
öpsemereg — kiütéses bőrbetegség
ördögök (*kutyák*) *hadnagya* — nagy gaz-
 ember
papondekli — kartonpapír

összeges — üszkös
összerétel — összehajtogat

pakulár — havasi juhász
pall — kiver; kiszór (lisztet)
pápá — gyermeknyelvi szó: étel
paraj — zsenge
parkétocska — egyik oldalán bolyhozott
 pamutszövet
párnabüti — párnavég
parsus — útlevel; román *pasus* 'útlevel'
paszpolátos — szegőszalaggal díszített
pattogatás — kézügyességi pattintó játék
peheteg — sütőkemence kiséprésére szol-
 gáló, rúdra kötött szalmaseprű
példás — jeles
pengettyű l. *cindalom*
pennarúd — tollszár
perecénekülés — gyermekek ünnepköszöntő
 karácsonyi éneklése
pergenytű — forgó gyermekjáték
pergető l. *kelepelő*
perregtető l. *berregtető*
persegetető l. *pergentyű*
perselget — fonogat
picc — 1. betoldás; 2. rávarrt pánt
picorog — kacarász
piculázás — kézügyességi nyereszkedő fiú-
 játék
pimpó — fűzfabarka
pipa l. *lámpa*
piriccs — deszkából összerótt alacsony he-
 verő
piros apró — rózsahimlő
pityóka — burgonya
pityókapuska — játékgyertye
pitty — mindkét végén meghegyezett, 10
 cm-nyi hengeres fadarab, botos játék
 eszköze
pittyefa — bot a *pittyezés* játékhoz
placsinta — palacsinta
plátka — ruha vállbetoldása
pocogó — koszorúsleány
pókakötő — pólyakötő szalag
pokkos — cuppanó
pokolszökés — vakbélgyulladás
pórászkötő — kecskeszörből sodort kötő
porban játszó l. *kicsitke gyermek*
porcelán rokolya l. *fersing*
pucok — a kemence és a fal közötti szűk
 hely; kuckó
pornyál — legeltet; román *porni* 'indul'
puliszka — kukoricalisztből, ritkán árpa-
 lisztből v. haricskából főzött pépes étel
puminadrág — háromnegyedes bő nadrág,
 eredetileg német vadászviselet
purkulyka — 1. 1. *porban játszó*; 2. türet;
 román *purcoi* 'boglya'
pühög — piheg, fújja magát
püpi — gyermeknyelvi szó: víz

radina — gyermekágyas asszonynak vitt ételajándék
radináskas — kosár, amiben a gyermekágyasnak az ételajándékot vitték
rágás — szülési fájdalom
rámegy — ráragad (a betegség)
ráz — ruhát tisztál
rázott — széna- és szalmakeverékből öszszerázott takarmány
reahajt — munkára fog
reajár a keze-lába — ügyes kezű, tehetsége van vmire
reapecsételi — meghagyja neki
reggelesen — korán reggel
réguláz — fenyít
renden száradt — földön fektetve száradt (széna, gabona)
rendet szab — korlátozza a mozgásban (állatot)
rényezkedik — csodálkozik; meglepődik
rómázás — botos játék
romlás — kidólt fa fonnyadt leveles ága
roncsoló toroklob — diftéria (régii elnevezés)
rögtikás — elszakadozott rostú, hajlítással puhított (fa)
rögtönétel — gyorsan elkészülő eledel
ruha — 1. nyálazó a csecsemő nyakában; 2. kendő

sain — sanyarú, kegyetlen
sajtfacsarás l. *kukarca*
sajtruha — vászonzacskó, amibe préseleskor a sajtot csavarják
sántaaraszné — az arasznál vmivel rövidebb
sapka l. *kalap*
sarabolás — gyérítő kapálás
sárgacukor — cukorféle
sáribál — serdülőkorúak és szegényebbek táncmulatsága
sárpuska — rögtönzött játékfegyver
sárvíz — sáros víz
seggbálozás — szembekötős játék
sereg — 1. l. *biliát*; 2. nyáj
seres — a kelletténél jobban megsodort, szakadós (fonal)
sétár — sajtár
sikra köti (a szekeret) — a kerekeket úgy köti meg, hogy a ráfon sikuljanak
sikulás — hasmenés
simakodik — fészülködik
siringózik — felhólyagzik (a veréstől)
sirül — fordul, kanyarodik
sód — kandalló, kemence
sodaj — kandalló tüztere
sorkosan — sarokkal
sötét, setét — műveletlen, buta
sucki — 1. házilag készült papucsféle; 2. 1. *csapakölyök*
supákol — üt, ver
surc — 1. durva vászomból készült dere-

kas kötény; 2. hátulgombolós gyermek-kötény
surgyé — szalmazsák
surrogató l. *berregtető*
suska l. *kászli*
süfityölés — leánykák páros forgó játéka
süldevény l. *csapakölyök*
süldőleány — serdülő leány
sümölcs l. *szemölcs*
süntér — kutyapeccér, sintér
süntérezés — labdajáték

szájával ver — szid
szaládeböf — franciasaláta
számlás — a föld szántódása
szárazkoma — pótkeresztszülő, aki nem keresztel, mégis komaságot tart
szárika — bélés nélküli bolyhos gyapjúkabát
szártekerő — lábszárvédő
sza, sze — csak, hiszen rövidítése. „Állj sa meg”; „Gyere sze ide!”
szeg l. *csavarekszeg*
széjjelmejjed — szétválík
szentekel — lelcsol
szentel — vízbe beléfüröszt
szentgyörgyi posztó — a sepsiszentgyörgyi posztógyárban szőtt gyapjuszövet
szentjánoskenyér — a játék fakard tréfás megnevezése
szépasszony — természetfeletti ártó lény, boszorkány
szerre — sorra, egymás után
szervét — asztalkendő (kenderkévét, gabonát)
szijács — a fűzfahéj kéreg alatti rostos része
szivar — cigaretta
szolid — szilárd; román *solid* ‘szilárd’
szorzót jár — keresztbe ugrál a *szökdösődés* játékban
szöcskelépés l. *bolhalépés*
szökdösődés l. *emberezés*
szöklet — szökdös
szöllőcske — mazsola
sztingázás — botos játék
szújpor — szüette fából kihulló por
szürkunyódás — alkonyat
szűzétel — sovány, szegényes eledel

tájba visz l. *bübe visz*
takaróruha — tésztatakaró v. kosártakaró szötteskendő
talabor l. *csúsó*
tanórok kapuja — a határba vezető falukapu
tanulószerke l. *járokacska*
tatar — ügyetlen, gyámoltalan
té — tej
tegefa — bot, a *tegezés* eszköze
tegezés — botos játék
tejesszájú l. *csapakölyök*

téjverő dézsa — köpülő
tekenyő — teknő
télatni (tejlátni) megy — próbafejés a tej mennyiségének megállapítása végett
tepsiakalács — cserépfőmában sült kerek kalács
terpeasztal — kicsi gyermek alacsony asztala
tetentok l. *guguj*
tetütlépés — nagyon rövid lépés a *Kelj fel, Jancsi!* játékban
tilinkapálinka — másodszer kifőzött pálinka visszamaradt édes leve
tincset húz — szálát v. egy markot kihúz
tolló — tarló
tollóbuktatás — tarlólánhántás
tompor — fenék
topány — hosszú szárú, oldalgombos női cipo
totyikáló l. *járó*
tömlec (néma) — persely
törköldök — törülköző
törmöl — hosszan eddegél
törzsöl — 1. kukoricát dörzsölve lebot; 2. mos
törzsölő kaláka — kukoricabontó kaláka
trókis l. *pergentyű*
tulu — toll
tűrakéta — rögtönzött játékfegyver
tűránc — ráncolás
tűret — 1. villányi szénamennyiség; 1 tűret 15—20 kg-nyi; 2. l. *csavarékszeg*
tűrt laska — paprikás hagymával főtt tészta
tűző — tűzés
tüti — autó

újság — újhald
utaján — utolsónak
utórágás — szülés utáni fájdalmak

üstfa — üst felakasztására szolgáló tartófa
üszög — üszkös kukorica

vadas — vadóc
vadleány — erdőben élő képzeletbeli vadnő
vágástér — kitermelésre kijelölt erdőrészt
vágóra köt — úgy köti meg a kereket, hogy az a láncon csússzon

vakaró — 1. marhavakaró eszköz; kaparó; 2. dagasztóteknőből levakart maradék
vakbélömlés — vakbélgyulladás
vákog — hápog
vállpálha — vállbetoldás az ingen
váróban van — szülés előtt áll
vékaféreje — 700 m földterület, amelybe egy véka szemesgabonát vetnek
vendégség — lakodalom
vére gübü — véresre ver
vére van — vért vizek (a marha)
vereskakaskázás — kártyajáték
vereslibázás l. *vereskakaskázás*
vészi csorda — a havasi Vész nevű hátrészen legeltetett csorda
veszteg ül — nyugton ül
vettetőzés l. *süfütölés*
vettiünk l. *vetettiünk*
vicog l. *picorog*
vidimus — csengettyűs
világi — felszabadult viselkedésű, fürge, serény
villanyszerelő — a szarvasbogár tréfás megnevezése
villatenyér l. *türet*
virámodás — virradat
virics — a nyírfa, fenyőfa és bükkfa mézgája
viricsel — mézgat gyűjt
viselet — viselkedés
viseli magát — 1. rosszul viselkedik; 2. kicsapong
viszketül — vizket
visszacsap — visszaenged
vityil — a bojár megbízottja
vizályagos — elmálló, gyengén megsodort fonal
vízbevetés — húsvéti szokás; a fiúk, férfiak a leányokat, nőket megöntözik
vizet húzó sáv — szivárvány régies elnevezése
vizita — 1. a legényudvarló látogatása meghatározott napokon; 2. leányhoz járó legény
vizitás — legény, aki már eljárhat estenként a leányhoz; leány, aki fogadhatja a legény látogatót
vizsla — élénk; serény
volizás — röplabdázás

zselymékes — nedves, süppedős talaj
zsemlyékes l. *zselymékes*